

Aktyvesnis moterų dalyvavimas darbo rinkoje ir nelygybės tarp moterų ir vyrų mažinimas turės teigiamą poveikį Europos Sąjungos ekonomikos augimui. Nepaisant pastarojo meto pažangos, moterų ir vyrų aktyvumas darbo rinkoje¹ ir darbo užmokesčiai vis dar skiriasi, o tai lemia mažesnį moterų užimtumo lygį ir galimai riboja ES ekonomikos augimą. Norint pasiekti strategijos „Europa 2020“ tikslą – iki 2020 m. pasiekti bendrą bent 75 proc. moterų ir vyrų užimtumo lygį – labai svarbu spręsti šias problemas.

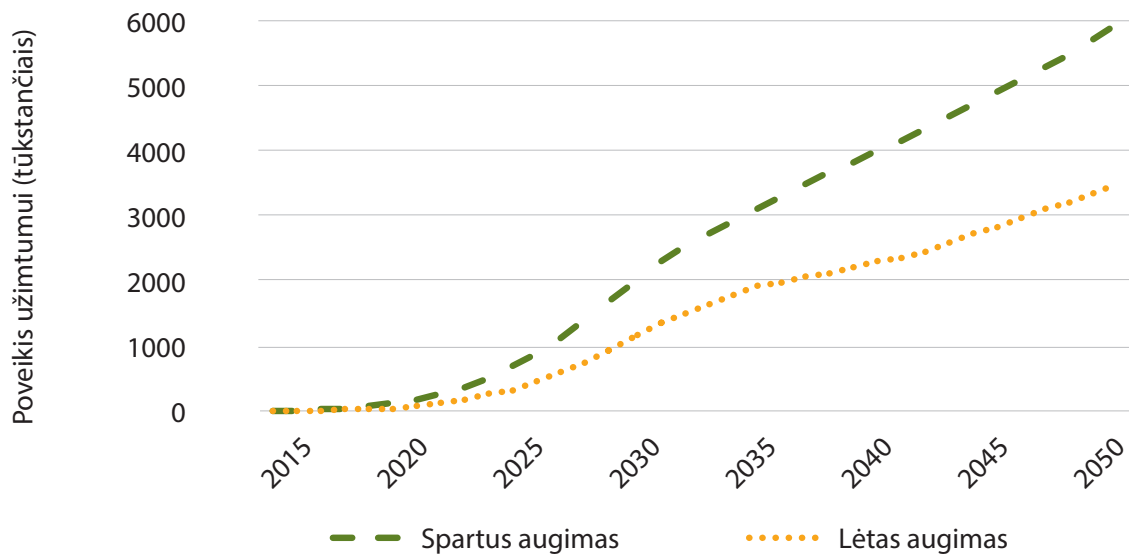
Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) atliktas lyčių lygybės ekonominės naudos tyrimas suteikė svarių naujų duomenų apie lyčių nelygybės mažinimo darbo rinkoje teigiamą poveikį.

Lyčių lygybės priemonės, kurios gali padėti mažinti lyčių nelygybę:

- vaiko priežiūra ir kitos priežiūros paslaugos;
- vaiko priežiūros atostogų apmokėjimo ir tvarkos pokyčiai;
- darbo ne visą darbo laiką ir lankstaus darbo laiko organizavimo populiarinimas ir rėmimas;
- teisinės nuostatos ir politika vienodo darbo užmokesčio ir darbo sąlygų užtikrinimo srityje;
- lyčių segregacijos tarp sektorių ir profesijų šalinimas;
- moterų karjeros pertraukų skaičiaus mažinimas;
- moterų skyrimo į aukštesnes pareigas skatinimas.

Moterų ir vyrų aktyvumo darbo rinkoje ir darbo užmokesčio skirtumų šalinimas skatina ekonomikos augimą

1 pav. Moterų ir vyrų aktyvumo darbo rinkoje skirtumo mažinimo poveikis užimtumui

¹ Aktyvumo darbo rinkoje lygis yra darbo rinkoje aktyvių (dirbančių arba darbo ieškančių) žmonių procentinė dalis, skaičiuojant nuo bendro atitinkamos gyventojų grupės narių skaičiaus.

Moteryų ir vyrų aktyvumo darbo rinkoje lygio skirtumo mažinimas padėtų smarkiai padidinti užimtumą. Tyrimė pateikiama prognozė, kad, jei daugiau moteryų įsitrauktų į darbo rinką, iki 2050 m. darbo vietų padaugėtų nuo 3,5 iki 6 mln. Be to, didesnė darbo jėgos pasiūla sektoriuose, kuriuose anksčiau trūko darbo jėgos (pvz., dėl kvalifikuotų darbuotojų trūkumo), sudarys sąlygas padidinti potencialią gamybos apimtį².

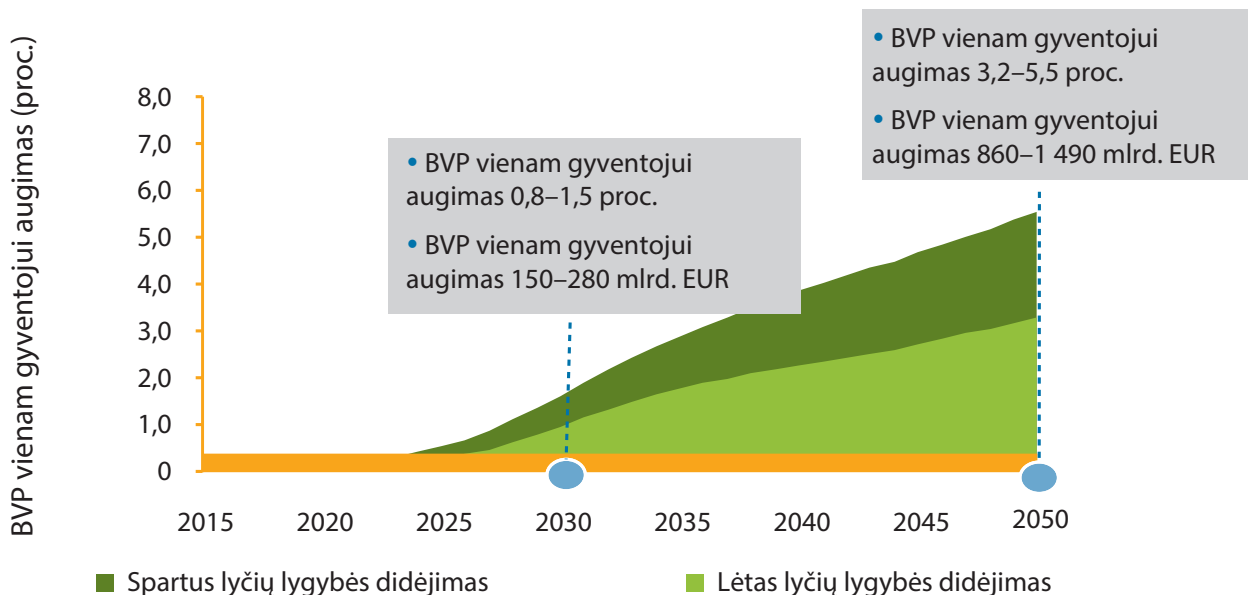
Palyginti su aktyvumo darbo rinkoje skirtumo mažinimu, darbo užmokesčio skirtumo mažinimo poveikis moterų užimtumui yra gana mažas. Viena vertus, didesnis darbo užmokestis iš pradžių skatina daugiau moterų įsitraukti į darbo rinką, o tai lemia produktyvumo ir užimtumo augimą. Antra vertus, tikėtina, kad didesnės darbo sąnaudos

skatins įmones mažinti darbo jėgos poreikį ir siūlyti mažiau darbo vietų.

Tačiau moterų darbo užmokesčio didėjimas padeda mažinti moterų ir vyrų aktyvumo darbo rinkoje skirtumą, o tai greičiausiai yra vienas iš veiksnių, lemiančių teigiamą poveikį užimtumui, susijusį su aktyvesniu moterų dalyvavimu darbo rinkoje.

Pagal BVP vienam gyventojui rodiklį poveikis didžiausias, kai sumažėja aktyvumo darbo rinkoje skirtumas. Manoma, kad BVP vienam gyventojui išaugs 0,8–1,5 proc. iki 2030 m. ir 3,2–5,5 proc. 2050 m. (t. y. BVP augimas gali pasiekti 280 mlrd. EUR iki 2030 m. ir 1 490 mlrd. EUR iki 2050 m.).

2 pav. Moterų ir vyrų aktyvumo darbo rinkoje skirtumo mažinimo poveikis pagal BVP vienam gyventojui rodiklį

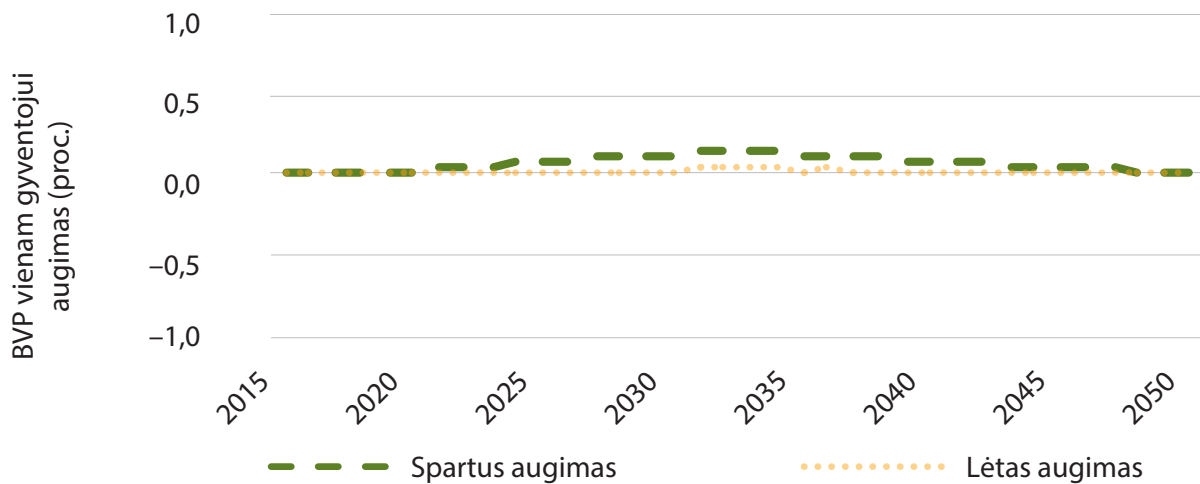

Jei būtų padaryta pažanga užtikrinant vienodą moterų ir vyrų darbo užmokestį, BVP vienam gyventojui 2030–2050 m. išaugtų 0–0,2 proc. Moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumo mažinimo poveikis BVP rodikliui yra mažas dėl to, kad tokio proceso makroekonominis poveikis yra nevienareikšmiškas. Nors didesnis moterų darbo užmokestis užtikrina didesnes namų ūkių realiąsias pajamas, kartu išauga ir įmonių sąnaudos. Ilgalaikėje perspektyvoje įmonės padidins kainas, kad atkurtų savo pelno maržą, o dėl to maždaug nuo 2040 m. pradėtų mažėti namų ūkių realiosios pajamos ir būtų daromas neigiamas poveikis gamybos apimčiai ir BVP.

Tikėtina, kad dėmesys vien BVP rodikliui užgožtų kitą teigiamą moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumo mažinimo poveikį. Didesnis moterų darbo užmokestis greičiausiai padėtų sumažinti moterų skurdą, taip pat moterų ir vyrų senatvės pensijų skirtumą (EIGE, 2016 m.). Be to, moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumo sumažinimas gali padėti padidinti moterų pasitikėjimą, paskatinti jas prisiimti daugiau atsakomybės darbe ir siekti vadovaujamų pareigų (Booth, 2003 m.). Apibendrinant galima teigti, kad, norint užtikrinti bendrą 75 proc. moterų ir vyrų užimtumo lygį ir paskatinti pažangų, tvarų ir integracinį augimą, būtina skatinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje ir užtikrinti vienodą darbo užmokestį.

² Potenciali gamybos apimtis, arba potencialus ekonomikos produktyvumas, yra didžiausia ekonomikos gamybos apimtis, kai panaudojami visi ištekliai.

3 pav. Moterų ir vyrų aktyvumo darbo rinkoje skirtumo mažinimo poveikis BVP

Moterų aktyvumas darbo rinkoje, užimtumo lygis ir darbo užmokestis yra mažesni nei vyrų

Moterų užimtumo lygis visoje ES 2015 m. buvo 64,3 proc., o vyrų – 75,9 proc.³

Tikėtina, kad moterys daug dažniau nei vyrai dirbs nemokamai (įskaitant vaikų ir vyresnio amžiaus artimųjų priežiūrą). Jų dalyvavimas darbo rinkoje yra menkesnis ir (arba) jos yra priverstos susitaikyti su prastesnėmis karjeros perspektyvomis. Nepaisant to, kad pastaruosiu metu visoje Europoje išaugo moterų aktyvumo darbo rinkoje lygis, vidutinis ES moterų ir vyrų aktyvumo darbo rinkoje skirtumas vis dar yra 15 proc., o nacionaliniu lygmeniu skirtumai kartais yra daug didesni. Moterų ir vyrų aktyvumo darbo rinkoje skirtumai atitinkamai lemia mažesnę moterų užimtumo lygį.

2014 m. valandinis moterų darbo užmokestis neatskaidžius mokesčių ES vidutiniškai buvo 16,1 proc. mažesnis nei vyrų⁴.

Didesnę lyčių nelygybę darbo rinkoje lemia moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumas. Nepaisant technologinės

pažangos⁵ ir teisės aktų, kuriais siekiama užtikrinti vienodą moterų ir vyrų darbo užmokestį, moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumas išlieka ir XXI amžiuje. Be to, padėtis įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi.

Moterų ir vyrų užimtumo ir darbo užmokesčio skirtumus lemia įvairių formų nelygybė, su kuria moterys susiduria visą gyvenimą.

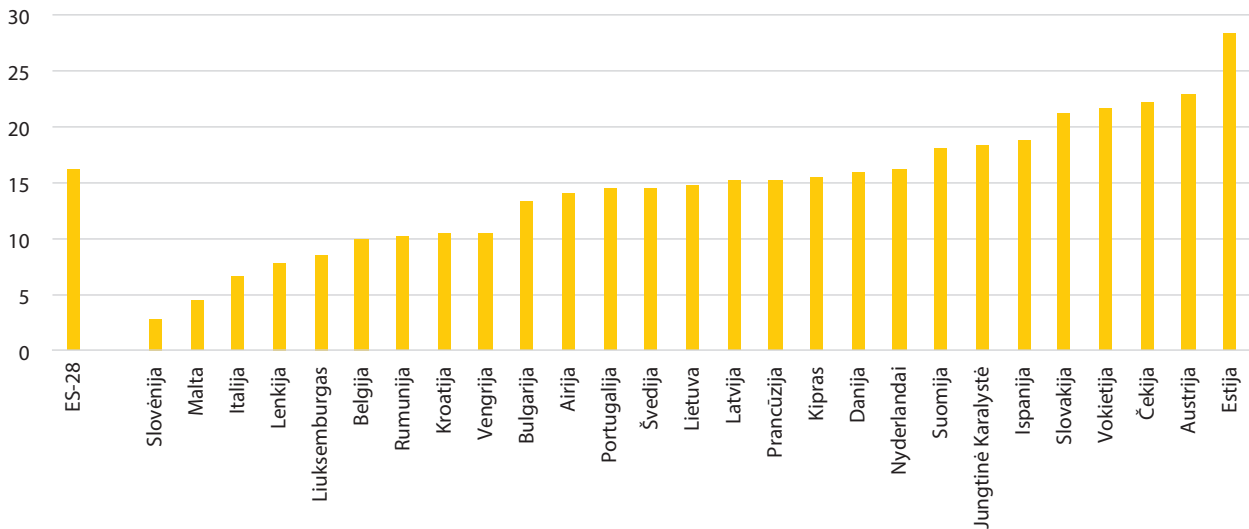
- i. **Lyčių segregacija išsilavinimo srityje ir darbo rinkoje.** Moterų neproporcingai daug studijų programose, mokymo programose ir profesijose, su kuriomis siejamas mažesnis darbo užmokestis, palyginti su profesijomis, kuriose dominuoja vyrai.
- ii. **Profesinė segregacija** – tiek horizontalioji (skirtingi sektoriai ir profesijos), tiek vertikalioji (skirtingi atsakomybės lygmenys ir pareigos).
- iii. **Karjeros pertraukos** dėl motinystės atostogų.
- iv. **Nevienodas neapmokamo namų ruošos ir priežiūros darbo pasiskirstymas.** Labiau tikėtina, kad

³ Eurostatas užimtumo lygį apibrėžia kaip „darbą turinčių darbingo amžiaus gyventojų dalį“. Daugiau informacijos skelbiama adresu http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics.

⁴ Pastaba. Pateikiami naujausi Eurostato duomenys, skelbiami šios publikacijos rengimo metu. Daugiau atnaujinamos informacijos skelbiama adresu http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_pay_gap_statistics.

⁵ Dėl technologinės pažangos darbe kvalifikuoto darbo vertė išaugo, palyginti su nekvalifikuotu darbu, dėl to išaugo ir moterų santykinis darbo užmokestis (Blackand Spitz-Oener, 2010 m.).

4 pav. Nekoreguotasis moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumas, 2014 m. (skirtumas tarp vidutinio valandinio dirbančių vyrų ir moterų darbo užmokesčio neatskaičius mokesčių, skaičiuojamas nuo vyrų darbo užmokesčio neatskaičius mokesčių)

Šaltinis: Eurostatas (tsdsc340).

ne vyrai, o moterys imsis neapmokamo darbo, įskaitant vaikų ir vyresnio amžiaus artimųjų priežiūrą. Tai

turi įtakos jų galimybėms dalyvauti darbo rinkoje ir riboja jų karjeros perspektyvas.

Moterų ir vyrų užimtumo ir darbo užmokesčio skirtumai kainuoja brangiai

2013 m. bendri mažesnio moterų užimtumo lygio nuostoliai visoje ES sudarė 370 mlrd. EUR, t. y. 2,8 proc. ES BVP.

Mažesnio užimtumo lygio kaina moterims apskaičiuojama įtraukiant negautas pajamas bei socialinio draudimo įmokas ir viešųjų finansų išlaidas, tokias kaip individualios socialinio aprūpinimo pašalpos ir socialinės išmokos. Apskaičiuota, kad, atsižvelgiant į moterų išsilavinimo lygį, nedalyvavimo darbo rinkoje kaina per visą profesinį gyvenimą sudaro 1,2–2 mln. EUR (Eurofound, 2016 m.).

Nors duomenų apie tiesioginį moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumo ekonominį poveikį nėra daug, tačiau, tyrimų duomenimis, nevienodas moterų darbo užmokestis kenkia ne tik moterims, bet ir visai visuomenei. Esama stiprios sąsajos tarp moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumo ir vaikų skurdo, įgūdžių trūkumo, be to, ekonomika patiria nuostolių dėl to, kad moterų įgūdžiai panaudojami nepakankamai.

Lyčių nelygybė darbo rinkoje neigiamai veikia moterų pajamas, įskaitant darbo užmokestį ir profesines pensijas. Tai atitinkamai gali sistemingai pakenkti ekonominiam moterų savarankiškumui ir padidinti joms pavojų patirti skurdą ir socialinę atskirtį (EIGE, 2016 m.).

Informacijos šaltiniai

S. E. Black ir A. Spitz-Oener (2010 m.), „Explaining women's success: technological change and the skill content of women's work“ („Moterų sėkmės priežastys. Technologiniai pokyčiai ir moterų darbo įgūdžiai“), „The Review of Economics and Statistics“, 92 t., 1 nr., p. 187–194.

A. Booth, J. Burton ir K. Mumford (2003 m.), „The position of women in UK academic economics“ („Moterų padėtis Jungtinės Karalystės akademinio sektoriaus ekonomikoje“, „The Economic Journal“, 110 t., p. 312–333.

Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (*Eurofound*) (2016), „The gender employment gap: challenges and solutions“ („Moterų ir vyrų užimtumo skirtumas. Iššūkiai ir sprendimai“), Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas. Skelbiama adresu <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2016/labour-market/the-gender-employment-gap-challenges-and-solutions>

Europos lyčių lygybės institutas (EIGE) (2016 m.), „Poverty, Gender and Intersecting Inequalities – Review of the implementation of an area A: Women and poverty of the Beijing Platform for Action“ (Ataskaita dėl Pekino veiksmų platformos probleminės srities „A: Moterų ir skurdas“ įgyvendinimo peržiūra „Skurdas, lytis ir susikertančios nelygios galimybės ES“), Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas. Skelbiama adresu http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/ti_publication_mh0416244enn_pdfweb_20161208181320.pdf

Apie tyrimą

Lyčių lygybės ekonominės naudos tyrimas ES kontekste yra išskirtinis. Tai pirmas toks tyrimas, kuriame taikomas patikimas ekonometrinis modelis, siekiant įvertinti įvairių lyčių lygybės makroekonominę naudą keliuose plačiose srityse, tokiose kaip išsilavinimas, aktyvumas darbo rinkoje ir darbo užmokestis.

Bendri tyrimo rezultatai rodo, kad pažanga lyčių lygybės srityje lemtų:

- 6,3–10,5 mln. naujų darbo vietų iki 2050 m. (apie 70 proc. tų darbo vietų tektų moterims);
- vis didesnę teigiamą poveikį BVP;
- beveik 10 proc. BVP prieaugį vienam gyventojui 2050 m.

Siekiant įvertinti pažangos lyčių lygybės srityje ekonominį poveikį, tyrime taikytas E3ME makroekonominis modelis. E3ME yra empirinis makroekonominis modelis, skirtas konkrečiai modeliuoti veiklos rezultatus ES ir valstybių narių lygmeniu.

Atlikus Lyčių lygybės ekonominės naudos ES tyrimą, parengtos devynios publikacijos:

1. Literatūros apžvalga „Turimi duomenys apie socialinę ir ekonominę lyčių lygybės naudą ir metodiniai principai“ (*Literature review: existing evidence on the social and economic benefits of gender equality and methodological approaches*).
2. ES ir ES valstybių narių apžvalgos (*EU and EU Member State overviews*).
3. Ataskaita apie empirinį modelio taikymą (*Report on the empirical application of the model*).
4. Informacinis pranešimas apie teorinę sistemą ir modelį „Kaip buvo gauti duomenys“ (*How the evidence was produced: briefing paper on the theoretical framework and model*).
5. Informacijos suvestinė apie teorinę sistemą ir modelį „Kaip buvo gauti duomenys“.
6. Informacinis pranešimas „Lyčių lygybės ekonominis poveikis ES politikos kontekste“.
7. Informacinis pranešimas „Lyčių lygybės ekonominis poveikis“.
8. Informacinis pranešimas „Kaip lyčių lygybė įgyjant STEM kryptį išsilavinimą skatina ekonomikos augimą“.
- 9. Informacinis pranešimas „Kaip vyrų ir moterų aktyvumo darbo rinkoje ir darbo užmokesčio skirtumų mažinimas skatina ekonomikos augimą“.**

Visas publikacijas, išsamius tyrimų rezultatus ir metodiką galima rasti EIGE interneto svetainėje.

Europos lyčių lygybės institutas (EIGE) yra ES žinių centras lyčių lygybės klausimais. EIGE padeda politikos formuotojams ir visoms atitinkamoms institucijoms siekti, kad moterų ir vyrų lygybė taptų realybe visiems europiečiams, teikdama jiems specialių žinių ir palyginamų bei patikimų duomenų apie lyčių lygybę Europoje.

Išsamesnė informacija

Europos lyčių lygybės institutas (EIGE)

Gedimino pr. 16

LT-01103 Vilnius

LIETUVA

+370 52157444

E. paštas: eige.sec@eige.europa.eu

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu/>

Leidinių biuras

ISBN 978-92-9470-101-5
doi:10.2839/40622